

Historische Vereniging Wormerveer

Nieuwsbrief Historische Vereniging Wormerveer jaargang 2, nummer 6 (oktober 2004)

voorzitter

Dirk de Hen, medeoprichter van onze vereniging, zal tijdens de ledenvergadering van 27 oktober voor het laatst de hamer hanteren. Net als vele anderen heeft ook Dirk nooit kunnen vermoeden dat wat twee jaar geleden als een klein initiatief begon in korte tijd tot zo'n grote vereniging kon uitgroeien. Door zijn steeds drukkere dagelijkse werkzaamheden kan Dirk echter bijna geen tijd meer vrijmaken om onze groeiende vereniging in al zijn facetten te leiden. Heel jammer, want met hem verliezen wij een gedegen bestuurder. Helemaal verloren voor de HVW gaat Dirk gelukkig niet. Hij blijft zich inzetten als lid van de *werkgroep bestuurlijke en sociaal-economische geschiedenis*. Het bestuur stelt als kandidaat-voorzitter de huidige secretaris Tom Tulleken voor. Ook voor de post van secretaris en coördinator evenementen (een nieuwe bestuursfunctie) zal het bestuur tijdens de algemene ledenvergadering een aantal kandidaten ter goedkeuring voorstellen.

jaarvergadering

De algemene ledenvergadering zal gehouden worden op woensdag 27 oktober in de ontmoetingsruimte van de R.K. Kerk aan de Marktstraat; aanvang 20.00 uur. De zaal is open vanaf 19.30 uur. Op de agenda staat onder andere de begroting voor 2005 en de verkiezing van nieuwe bestuursleden. Traditiegetrouw kunt u na de pauze genieten van een boeiende voordracht. Dit keer zal de bekende Zaanse historicus en publicist Klaas Woudt een lezing verzorgen.

in dank ontvangen

Hopelijk in de toekomst, als we wat ruimer behuisd zijn, krijgen we wat vitrineruimte om de vele schenkingen te laten zien. Een klein museumpje. Wie weet. Zover is het nog niet en voorlopig hebben we onze handen vol om de vele voorwerpen, foto's, boeken, documenten in ons archief op te nemen. Vooral de 'ontsluiting' zoals dat zo mooi heet, kost behoorlijk wat uurtjes. Niet alleen wordt uw schenking genoteerd in lijsten maar het moet ook in detail beschreven worden en van trefwoorden worden voorzien om later alles snel terug te kunnen vinden. Een tijdrovend klusje maar onze archiefgroep is razend enthousiast want er komt heel wat moois binnen. Zoals vorige keer beloofd, hebben we wat extra ruimte vrijgemaakt ... een extra pagina zelfs. Hiermee lopen we flink in en de schenkingen zijn nu bijgewerkt tot en met juli. Van Piet Stelling ontvingen we (o.a.) een map

Ooit begonnen in het 'Rooie Dorp' met een water- en vuurnegotie en met wasjes voor de notabelen, groeide Wasserij K. Hartog Zn. uit tot een landelijk bekend bedrijf. De voormalige cacao-molen De Zaanstroom diende eerst als werkplaats maar nadat deze in 1893 door brand verloren ging, werd een stenen pand gebouwd aan de Watering. In 1986 zou de firma 100 jaar bestaan. Het wegvallen van een aantal grote klanten in datzelfde jaar betekende echter het einde en het bedrijf moest sluiten. (De foto is waarschijnlijk genomen in de winter van 1950/51 en komt uit de collectie van D.Krom; zie ook verder in deze Nieuwsbrief)

met prachtige tekeningen gemaakt door Jan Velthuys en met de spullen die Dick Zwart ons schonk, hebben we meteen een aardige brandweercollectie (over zijn bijdrage meer in de volgende uitgave). Ook mevrouw Pielkenrood voorzag ons van oude documenten over het brandweertwezen en diverse andere archiefstukken. Cor Bakker bood ons wat persoonlijk getinte zaken aan. We zijn er blij mee, juist dat soort aandenkens raken vaak verloren. Kortom, loopt u de complete schenkingslijst maar eens door. Het zijn allemaal bijzondere zaken en stuk voor stuk van groot belang voor de Wormerveerse geschiedenis. Alle gevers weer hartelijk dank.

Piet Stelling, twee boekjes 'Reisclub Wandelweg', programma vrouwen spuitfeest (35-jarig bestaan 1959), boekje 350-jarig bestaan Hervormde Kerk (1989), bordje 'De Mol Veerschuit', plankje uit pand Marktstraat met naam P. Stelling 1899 (in bruikleen), twee videobanden Wormerveer 1930-1960, diverse documenten en boek over crash B17 in 1945, cassettebandje radioprogramma over crash bommenwerper 1944, glaswerk

uit sloot tussen Erve de Jong en Evertsenstraat, cassettebandje opname Radio Zaanstad (1994) van gesprek met o.a. P. Stelling over jeugd in Zeeheldenbuurt, De Jong's cacao-spel, oud mapje met briefpapier met afbeeldingen van Wormerveer, twee kasboeken uit 1852/1858 van de Fa. Stelling handel in bouwmaterialen, affiche Wormerveersche Stoomspuit; 14 tekeningen van (schoonvader) Jan Velthuys met drie krantenknipsels, kalender WFC (1976), diverse uitgaven van WFC en van QSC, drie glazen negatieven brand bij Boon 13 december 1933 (inmiddels afgedrukt door C. Brinkman), foto (repro) uitstapje personeel Erve de Jong naar Schiphol (jaren 50), artikelenreeks van Gosse Oosterbaan in De Zaanlander (1967/1968), documentatie over CVV Blauw Wit en WFC, kaart (herdruk) 95 x 70 cm. Noord-Holland (1575) van Joost Jansz. Beeldsnijder met boekje, boekje J. Aten 'Ver. Spaarbank te Wormerveer', werkstuk van Stef Smit over het Marktpllein (1990), panoramafoto schaatswedstrijd jaren 20 op grens Zandijk; mevr. **Pielkenrood** (Zaandam), archiefstukken betreffende brandweertwezen Wormerveer o.a.: reglement Brandraad 1915 en ande-

re reglementen en verordeningen uit begin 20^e eeuw / 10 stuks programmaboekjes Spuitfeest GVB, div. stukken jubilea Jan Dekker Int. (o.a. briefwisseling fam. Woudt), boek 'Met een stevige knuist, uw tof H.W. (Toffie) Hofland' (1987) met brief Klaas Woudt, brief Peek Ferf aan Klaas Woudt, drie jaarverslagen Ons Huis 1910-1913, Wormerveer 450 jaar programmakrant en knipsels, Wilhelminapark: catalogus en raambiljet tentoonstelling beeldhouwwerken 1958 en facsimile platteding (1998), orderboekje NV 'De Verfhandel' v.h. Wed. P.W. Peereboom, teksten Klaas Zwart uit jaren tachtig in het Zaans, ansichtkaart Anti-tol Comité tegen tolheffing Zaanbrug ca.1937, krantenartikel tolheffing Coentunnel (1987), documentatie over opvoeringen 'Midzomernachtdroom' juli 1937, prijslijst Stoom-Wasch-Strijk- en Glansinrichting K. Hartog en Zonen (1924), div. boeken o.a.: gedenkschrift 100-jarig bestaan Ver. Spaarbank Wormerveer (1950), huisorgan bejaardenoord d'Acht Staten te Wormerveer n.a.v. nieuwbouw (1978), gedenkschrift 50-jarig bestaan Wormerveersche Ver. 'Samenwerking' (1926); 40 jaar Rotaryclub Wormerveer-Krommenie (1994), jubileumboekje 60-jarig bestaan Garage Zwart (1982), jubileumboekje 'Boon-flitsen', adressengids Wormerveer 'Weet waar u woont' (1971); **C. Man** (Krommenie), foto School C (Beukenweg 1938); **G. Krijt**, grootformaat foto kantoor Jan Dekker met familie en personeel; **B. Altink**, drie foto's intocht Canadezen mei 1945, twee foto's gedenkmonumenten Provincialeweg en Zuideinde; **J. Dierdorp** (Alphen a/d Rijn), kopie artikel uit A.A. Jansen 'Onze nationale luchthaven in bezettingstijd' over bombardement Zaanweg, Zaan, Veerdijk en ZaanSpoor, brief en doc. over bombardement op Zaanweg (1942); **Fam. Koolman-Kuijper** (Zaandam), veel boeken o.a.: diverse edities Cor Bruijn, W. Swart, 'Zaanstreek in bezettingstijd'; J. Hartog 'Hollandse molens in aquarel', 'Peter Teeling schilder tekenaar', J.P. Woudt 'Het gezicht van Nederland: Zaanstad', 'De derde eeuw gaat in: 200 jaar Wessanen's Koninklijke Fabrieken', brochure De wapens en vlaggen van de voormalige Zaangemeenten, krantenartikel over brand pakhuis Rouan (1937), prent op linnen 'Wormerveer vanaf de Poelsluis', grote foto op karton van Silo/Donau/Koningsbergen en oud Mercurius vóór bouw van de Lassie; **Hans Metselaar** (West-Knollendam), siertegel molen De Engel, personeelsuitgaven De 4 winden van Croklaan, twee foto's complex Croklaan Zanddijkerweg; **Marijke Pette** (Diemen), twee sluitzegels Cacao-fabr. De Jong, twee sluitzegels van Cacao-fabr. Boon; **Theatergroep Wederzijds** (Amsterdam), CD voor basisscholen voorstelling Cor Bruijn, Strijd om de Eenhoorn, Keteltje en de Zaadsjouwer, brochure recensies voorstellingen Cor Bruijn, banier Cor Bruijn-voorstelling; **G. Boon**, diatafel + twee schermen + projector, WKF nieuws: 3 jrg. juli 1951 t/m juni 1954, prent molenpanorama Frans Mars, ingelijste foto's Sluispad en Oversluispad,

Zaanweg 1960, Fabriekswand Wormer + Zaan (1968), Zaanbocht (1968), prent Sluispad van M. Oortwijn, Delfts blauw kruikje 40 jaar Personeelsvereniging Wessanen, breistoel; **Loes van Horsen, Bert Maas en Cor Smit**, diverse foto's Wormerveer 500 jaar; **Ger Zaagsma en Klaas Waal**, boek 'Luchtig in aquarel'; **Gerrit Jan Roos**, zes foto's van Huishoudschool De Schakel (1973-1975); mevr. **Tuin**, foto opening 'Het Sportpark' Wormerveer (1916); klasfoto school D met meester Zijlstra, ca. 1891/1892; mevr. **Buijs**, foto (repro) van personeel Wessanen 22 mei 1915, Delftsblauw bordje uitgave Wessanen (1959), linnen doek: Wormerveer gezien vanaf de Poelsluis; mevr. **Dekker**, foto van huishoudschool De Schakel; mevr. **Jongeneel** (Krommenie), foto's brand pakhuis Rouan (1937), brand Fa. Boon (1933), (oude) Zaanbrug bij nacht met feestverlichting, interieur R.K. Kerk versierd t.g.v. 40-jarig priesterfeest pastoor J.J.M. Rombouts; **W. Wezel**, diverse krantenknipsels, ansichtkaarten en foto's o.a. van Goudastraat en Stationsstraat, molen Het Vool met fabriek Den Engel (repro), molen Het Jonge Vool verbrand 1930, vergroting (repro) van Het Jonge Vool, Wandelweg, Stationsstraat met gasouder en postkantoor (vóór 1933), Noordeinde met Jonge Prins en Alkmaar Packet, achterkant Gebr. Klinkenberg ca. 1900 (repro), achterkant gesloopte woning Blaauwe Hof, gesloopte woning Nicolaas Bakker en Grietje Windhouwer (1971), Marktstraat voor sloop in 1996, Marktstraat met gesloopt gedeelte (1996), (repro's) kleuterschool ca. 1930, School B (6^e klas, jaareind 1930), School Goudastraat ca. 1906; **Piet Bruijn**, album met foto's zwembad De Watering (1964-1977), krantenknipsels speeltuin Kerkstraat (1975/76), vier tentoonstellingsplaten Inex, gastenboek Inex tentoonstelling met foto's; **Auk Boom**, boek Fred Boom 'Van Engel en Vrede: in 110 jaar van Crok & Laan, Croklaan naar Loder-Croklaan'; **Lydeke Veldhuis-van de Geer** (Someren), diverse boeken o.a.: M. Gorter, 'Ver. Gem. Vrijwillige Brandweer Wormerveer in foto's', In de brand - uit de brand, F.D. Zeiler 'De dubbele bodem', De Coentunnel: einde van het Zaanse isolement, speciale ed. De Typhoon (1966), knipsels over premiere van openluchtspel 'Een Midzomernachtdroom' juli 1937 in Koog a/d Zaan plus diverse andere documenten betreffende deze voorstelling, diverse foto's en ansichten Wormerveer 450 jaar in feestverlichting, foto 5 mei-optocht voor winkel Jamin; **Huib Alberts**, kopieën knipsels m.b.t. afmeren in Zaanbocht, Schippersoorlog 1982, vervoer gevaarlijke stoffen, procesverbalen 1982-2002; **Mart Boere**, kalenderplaat de Zaanlander 1926, revue programmaboekje QSC 1933, zilverbon van Kraaijer à f 2,50, krant De Zaanstreek 13 september 1935 en 13 september 1940, De Waarheid 10 januari 1947, pamflet uitgesloten cursisten werkschool

(zie voor het vervolg van de schenkingen het losse vel)

jaardag 2005

Na het succes van de 1ste HVW-jaardag is het niet verwonderlijk dat dit initiatief een vervolg krijgt. Noteert u alvast maar in uw agenda: op zondag 16 januari 2005 is de 2de HVW-jaardag in De Lorzie aan het Marktplein. Er is gekozen voor een zondag om nog meer leden en geïnteresseerden in de gelegenheid te stellen kennis te maken met de vele projecten en initiatieven van onze vereniging. Ongetwijfeld zal de Jaardagcommissie er ook nu weer in slagen een boeiende en gezellige middag te organiseren. Het evenement start om 12.00 uur en duurt tot 18.00 uur.

hartog schoorsteen

(Vergeten? Vast niet. In ieders geheugen geponst: de kerktorens, de molens, de kasteelfabrieken, de schepen op de Zaan, de bruggen, de koopmanshuizen, de houten huizen, de slootjes. Maar wie wat oude foto's bekijkt, ziet overal schoorstenen bovenuit steken. Honderden! Vergeten? De geur vast niet. Wormerveer heeft nog één complete schoorsteen.)

Het initiatief van de HVW om de laatste gemetselde fabrieksschoorsteen van Wormerveer te redderen en als erfbetoon aan vroegere generaties arbeiders een monumentenstatus te bezorgen, heeft steun gekregen uit onvermoede hoek. Recent heeft een van de laatste directieleden van de voormalige Wasserij Hartog contact gezocht met de HVW en te kennen gegeven bijzonder ingenomen te zijn met ons streven en zich bereid verklaard hieraan te willen meewerken. Daarnaast heeft De Woonmij, die zoals bekend bezig is een nieuwbouwplan te ontwikkelen voor het Hartog-terrein, de architect verzocht serieus te bekijken of en hoe de schoorsteen eventueel is in te passen in het project.

rondleiding

Wilt u ook eens wandelen door Wormerveer langs alle oude en bijzondere plekjes? Dat kan! Piet Bruijn en Dick Zwart, onze eigen HVW dorpsgidsen, hebben twee routes in de aanbieding. In het voorjaar zijn ze er mee begonnen en de belangstelling is enorm. Op zondag 17 oktober is er de wandeling door Wormerveer - Noord en op zondag 24 oktober wandelt u door Wormerveer - Zuid. De kosten zijn € 2,50 per persoon, inclusief een kop koffie. De wandelingen beginnen om 10.00 uur en duren zo ongeveer twee uur. U dient wel te reserveren bij een van beide heren. U hoort dan ook waar het verzamelpunt is. (Piet Bruijn tel. 075-6283444, Dick Zwart tel. 075-6282468)

HVW dorpsgidsen Bruijn en Zwart in actie tijdens de rondwandeling in Wormerveer-Zuid. (foto R.Koeman)

schoolfoto's gevraagd

Het thema van de boekenweek in 2005 is "Vaderlandse Geschiedenis". De Openbare Bibliotheek Zaanstad (De Bieb tegenwoordig) heeft in dat verband de werkgroep tentoonstelling/rondleiding gevraagd een foto-expositie samen te stellen over het schoolleven in Wormerveer. In ieder geval zullen er veel klassenfoto's hangen uit de eigen HVW-collectie maar het is ook de bedoeling wat te laten zien van allerlei andere schoolgebeurtenissen en schoolgebouwen uit heden en verleden. De werkgroep is met name nog op zoek naar klassenfoto's van de confessionele scholen. Mocht u in het bezit zijn van een oude schoolfoto en zou u het leuk vinden deze beschikbaar te stellen voor de tentoonstelling, neemt u dan contact op met **Piet Bruijn (6283444)** of **Dick Zwart (6282468)**. Uiteraard krijgt u de foto's na gebruik weer terug. De tentoonstelling wordt gehouden in de Bibliotheek aan de Zaanweg van 9 tot en met 19 maart 2005.

oude begraafplaats

Op vrijdag 29 oktober zal om 18.30 uur op de Oude Begraafplaats aan de Marktstraat een gedenkzuil worden onthuld en een fraaie mededelingenkast in gebruik worden genomen. Deze twee handelingen symboliseren de inzet van de Historische Vereniging Wormerveer op de begraafplaats tot nu toe en zijn tegelijkertijd de start van een nieuwe fase van dit project. Centraal staat nu de plaatsing van de begraafplaats op de gemeentelijke monumentenlijst en de restauratie van enkele bijzondere grafmonumenten; belangrijke zaken waarvoor de HVW zich bijzonder zal inspannen. De onthulling zal plaatsvinden in het bijzijn van ambtenaren en gemeenteraadsleden van Zaanstad. Uiteraard zullen ook alle leden van de HVW voor deze bijzondere gebeurtenis worden uitgenodigd.

mijn favoriete foto

(ter nagedachtenis aan Theo Graas)

Theo had dat ongetwijfeld prachtig gevonden, dat een foto van hem gebruikt zou worden voor deze rubriek. En in feite was dat al eens zo besproken, alleen nog niet welke foto. Honderden foto's heeft hij gemaakt waarbij het speciale licht van elk jaargetijde in het landschap tot uiting kwam en hij had een bijzonder goed oog voor het romantische van een bepaalde plek. Fotograferen was zijn liefste bezigheid. Voor de HVW, vanaf de oprichting, heeft hij talloze opnamen gemaakt, geheel belangeloos. Soms op verzoek maar vaak had hij al hele series gereed. We zijn hem daar zeer dankbaar voor. Tijdens de laatste HVW-jaardag zijn een aantal foto's van hem geëxposeerd. Theo was er zelf niet bij, al die poespas en drukte vermeed hij liever. De foto bij deze nieuwsbrief was ongetwijfeld ook een van zijn lievelingen. Hij sprak er wel eens over en noemde dan

Piet Bruijn krijgt even tijd voor een sigaretje. De kraam van de HVW trok tijdens de septemberbraderie veel belangstelling. Menig Wormerveerder kwam even 'nelen' en, zeer verheugend, 25 nieuwe leden mochten we weer noteren. (foto: S. Siderius)

het contrast tussen het kleine en het grote, tussen het eenvoudige - het simpele maar zeer doeltreffende watermolentje - en de machtige fabrieken met de ingewikkelde machines en hoe beide de Zaanstreek symboliseren: wind, water, werk. Eind oktober wordt een expositie gehouden van zijn foto's in fort Veldhuis, georganiseerd door broer Johan. De precieze datum is nog niet bekend, let u daarom goed op de aankondiging in krant of weekblad. Theo Graas is geheel onverwacht op 14 juni overleden. Hij is 61 jaar geworden.

Dat een foto geeneens zou oud hoeft te zijn om nu al historische waarde te hebben, laat deze opname zien van het Noorderveld, onderdeel van de Polder Westzaan. De foto is genomen in januari 1985 en op de achtergrond ziet u de imposante fabrieken De Vlij en De Tijd van Koninklijke Wessanen aan de Noorddijk. Nu is dit poldergebied geheel volgebouwd met tientallen bedrijfshallen.

foto's van vroeger

De werkgroep *bebouwde omgeving* is bijzonder geïnteresseerd in foto's van vroegere Wormerveerse situaties. U kunt hierbij denken aan foto's van straten, huizen, fabrieken, molens, pakhuizen, sluisen, de Zaan etc.. Misschien heeft u in fotoalbums of gewoon nog in de schoendoos oude foto's waarop bijvoorbeeld een stukje Weverstraat, Zaanweg, Krommenieërweg of Dubbele Buurt te zien is. Bijzonder blij zou de werkgroep zijn met foto's van de voormalige Noordersluis in de Zaanweg, het Krommenieërpand en de Marktstraat, maar

nogmaals ... alles is welkom. De foto's worden - met uw goedvinden - gekopieerd waarna u de originelen weer terug krijgt. Een belletje naar **Piet Bruijn (6283444)** of **Tom Tulleken (6227737)** is voldoende.

verenigingsgebouw open

Van ons verenigingsgebouw wordt druk gebruik gemaakt. Wilt u zelf eens komen kijken dan kan dat van 14.00 uur tot 16.00 uur op elke maandag, woensdag en vrijdag. U bent van harte welkom en een kopje koffie zal vast wel klaar staan. Het adres is Marktstraat 108.

gaz rondleiding

Het Gemeentearchief Zaanstad (GAZ) herbergt een grote collectie boeken, documenten, foto's, films, kaarten en nog veel meer op Zaanse gebied. Speciaal voor leden van de HVW organiseert het GAZ een rondleiding met een Wormerveerse accent op maandagmiddag 27 december, aanvangstijd 15.00 uur. De rondleiding duurt zo'n 1½ uur in een groep van 15 - 20 personen. Er zijn geen kosten aan verbonden. Van harte aanbevolen maar vol is vol. Reserveren is gewenst, u kunt dit doen door een berichtje te sturen naar ons secretariaat of telefonisch bij Dick Zwart tussen 18.00 en 19.00 uur: 075-6282468.

ledenaantal naar 650

De HVW groeit onstuimig. Konden we nog niet zo lang geleden het 500^e lid noteren, nu naderen we de 650 al. In nog geen twee jaar is dat een fantastisch resultaat. Misschien dat we volgend jaar rond deze tijd het 750^e lid mogen verwelkomen. Wie weet? Het blijkt in ieder geval dat veel (oud) Wormerveerders geïnteresseerd zijn in de geschiedenis van hun dorp. Misschien een aardig idee voor de komende decembermaand: schenk een familielid, vriend(in) of kennis een jaarlidmaatschap van de HVW. U doet ze ongetwijfeld met dit originele cadeau een groot plezier en u draagt bij aan de groei van onze vereniging.

boek&

De eerste kalender is gesignaleerd. De alom bekende *Zaanse Kalender* is nu te koop voor € 14,50. Dit keer met fijne tekeningen van Jaap Hartog. Een uitgave van Amor Vincit Omnia (zo is het maar net) uit Westzaan.

Van de Zaan gezien is een 30 minuten durende film op DVD. In 1982 maakte de IKON een documentaire over de teloor-gang van de Zaanse familie-industrieën. Het materiaal is echter nooit voor ver-toning gebruikt. U reist per boot over de Zaan langs alle bekende fabriekspanden met commentaar van Klaas Kingma in lekker Zaanse. Een uitgave van Het Mate-riaal, Bussum. Prijs € 12,50. Op aanvraag is de film ook op video (VHS) verkrijg-baar.

Pas verschenen is *Aan een dam geboren. Zaan-dam, beelden van toen en nu 1930 - 1980*, samengesteld en beschreven door Dick Kerssens. Een fotoboek met voor-namelijk afbeeldingen uit de tweede helft van de 20^e eeuw. Uitgever Aprilis te Zalt-bommel, ISBN 9059940725, € 18,50. Als we goed geïnformeerd zijn dan zal volgens een zelfde opzet in de toekomst een boek over Wormerveer verschijnen.

Het boekje *De Fabriek, de industrie van de Zaanstreek* door Peter Roggeveen ver-scheen naar aanleiding van de gelijknamige tentoonstelling in het Zaanse Museum. Het is het derde deel in de serie Zaanse Museum Cahier. In feite handelt het boekje over het plaatjesalbum dat door vele fabrikanten, met Verkade als meest bekende, als klantenbinder op de markt werd gebracht. Ook het cactusalbum van Pette Chocola komt aan bod. Te koop bij het Zaanse Museum voor € 2,-.

Stichting Historisch Oost-Knollendam (SHOK) brengt binnenkort in eigen be-heer een boek uit getiteld *Vereniging Vrij-willige Brandweer Oost-Knollendam, 20 juni 1924 - 20 juni 2004*, samengesteld door Jasper Sint en anderen. Tachtig jaar brandweer dus. Er is ook een DVD of video verkrijgbaar met historische opna-men van het Knollendamse brandweer-wezen. De prijs van het boek is € 32,50. De oplage is klein en in teke-ning is gewenst. Meer informatie via het SHOK secretariaat tel. 075-6426316.

Van 9 oktober tot en met 21 november is er een overzichtstentoonstelling van maritiem kunstenaar Fred Boom in het Molenmu-seum te Koog aan de Zaan. Bij de tentoonstelling verschijnt het boek *Over Zee* met bijna 100 reproducties van zijn schilderijen waaronder veel scheeps-

stoomsleepboten van Goedkoop leveren stoom bij Crok & Laan tijdens reparatie fabrieksketel

taferelen uit de Zaan-damse houthaven uit de tijd dat Boom daar in zijn jonge jaren rondzwierf. Nostalgie alom en voor (Zaanse) scheeps-liefhebbers een 'must'. Uitgegeven door Auk Boom Producties in Wormerveer, ISBN 9080479780, € 24,90.

Het *Zaanse Museum* heeft een boekwerk uitgegeven over zichzelf, niet zozeer over de collectie maar meer over de opzet met als belangrijkste thema's 'wonen, werken, wind en water'. Heldere teksten, veel illustraties, mooie citaten van bekende auteurs en prachtig uitgevoerd. Prijs € 9,95.

Bij het Molenmuseum is nog te koop het boekje bij de (voorbij) expositie Kick Wilstra, 'kind' van Henk Sprenger. Het bevat niet alleen informatie over de teke-naar en bedenker van 'de wonder-mid-voor' maar ook heel wat feitjes over de Zaanse voetbalgeschiedenis. Het formaat is als de stripboekjes van toen. € 5,-.

Dansen op het veen is een boekje op liggend formaat met de afscheidsvisie op de Zaanstreek van burgemeester Ruud Vreeman. Michel Pellanders, oud-Wormerveerder, maakte er prachtige foto's bij. Een uitgave van de gemeente Zaanstad en Stichting uitgeverij Noord-Holland, ISBN 9071123804, € 9,95.

Iets geheel anders maar ook ter gelegenheid van het afscheid van burgemeester Ruud Vreeman is een muziek cd getiteld *Rock 'n' Roll op het veen*. Zes Zaanse bands staan erop met meeslepde num-mers. Uiteraard ontbreken de Wormerveerse Bullits niet. Verschenen op het label van Rarity-Records uit Haarlem. Te koop bij Cees Siekerman op het Krommenieërpad voor € 14,95.

Nog meer geluid. Bij het Zaanse Museum is een cd te koop met een compositie van ruim een halfuur van Paul Glazier. Het bijzondere is dat het geheel ge-componeerd is uit fabrieksgeluiden die Glazier kort geleden heeft opgenomen in diverse Zaanse fabrieken. Prijs € 9,95.

En houdt u van Freek de Jonge dan is zijn recent verschenen luisterboek een aanrader. *Zaansch Veem* op 4 luister cd's gelezen door Freek de Jonge zelf. Uitgever Rubinstein, Amsterdam, ISBN 9054447249, € 16,95.

tenzij anders vermeld zijn alle boeken in deze rubriek te koop bij boekhandels: Gorter (Zaanweg), Bruna (Marktplein) en Schuurman (Stationsstraat)

kortweg

Het duurt nog even maar we melden het alvast. Op dinsdag 4 januari 2005 houdt Dick Kerssens, inmiddels ook bij de HVW een bekende auteur, in het Zaanse Museum een lezing met dia's over *Zaan-kanters en hun bijnamen*. Ook bij- of toenamen van Zaanse huizen worden

nader toegelicht. Aanvang: 14.00 uur.

De Zaanse Teekenschool is een tentoon-stelling in het Zaanse Museum van 16 december 2004 t/m 20 februari 2005. In 1827 kreeg Zaan-dam een 'Stadsteekenschool'; sommige leerlingen zijn bekende Zaanse kunstenaars geworden. De aan-leiding voor de tentoonstelling vormt de prenten- en tekeningencollectie van Klaas Woudt. Bijzonder is dat bezoekers les kunnen krijgen in de verschillende tech-nieken in een nagebootste teekenschool.

Hoe goed is uw Zaanse? Ter gelegenheid van de derde druk van *De Zaanse Volks-taal* van G.J. Boekenoogen wordt een Zaanse dictee georganiseerd. *Wie skraift blaijft* heet het programma met diverse optredens: het speelt zich af in de Ver-maning, Westzijde 80 te Zaan-dam op 7 november; aanvang 15.00 uur. Kaarten kosten € 5,- en zijn o.a. verkrijgbaar bij boekhandel Gorter en Schuurman.

Als onderdeel van de Week van de ge-schiedenis is op zaterdag 30 oktober de *Landelijke Archiefendag*. In het gehele land kunt u bij 70 archieven naar bin-nen lopen om eens een kijkje te nemen. Ook het Gemeentearchief Zaanstad is dan geopend. Voor meer informatie: www.archiefendag.nl of www.anno.nl.

contributie

De contributie voor 2004 bedraagt € 13,50. Om kosten te besparen gebruiken wij geen acceptgirokaar-ten; gelieve uw bijdrage dus zelf over te maken. Ons rekeningnummer is 394910885 ten name van de Histori-sche Vereniging Wormerveer te Wormerveer. Voor vragen kunt u contact opnemen met onze penningmeester Ruud Pauw (tel. 075-6873896). P.S. Over de contributie 2005 krijgt u later bericht.

colofon

Deze nieuwsbrief verschijnt minimaal 3 keer per jaar voor leden en begunstigers van de Historische Vereniging Wormerveer.

Redactie

Huib Bakker, Carole Post van der Linde & Ruud Pauw

Fotografie

Henk van 't Loo

Ontwerp

motionde-zijn, Wormerveer

Drukwerk

met dank aan Drukkerij Bentvelzen, Wormer

uitgave van de Historische Vereniging Wormerveer.

Secretariaat: Krommenieërweg 80, 1521 HK Wormerveer tel. 075- 6227737 e-mail hvw.wormerveer@lycos.nl Rabobank Krommenie 394910885 KvK Amsterdam 34180336

vervolg In dank ontvangen, Nieuwsbrief
HVW jaargang 2, nummer 6 (oktober
2004)

'Java' (1938), huishoudelijk reglement QSC (1915), bewijs van lidmaatschap J. Theesing d.d. 19 april 1918, zes raambiljetten op board van QSC, kalender; **N. van Krochten**, div. kranten van eind april 1945 tot juli 1945, krant De Zaanstroom september 1934, poster t.g.v. ont-hulling beeld Keteltje op Marktplaats met tekstblad; **R.P. Knikker**, 'De Zaanklok' personeelsblad ADM, febr. 2004 over brand dec. 2003; **Paul Hoogerwerf** (†), archiefstukken Wormerveer 500 jaar; **Theo Graas** (†), foto's Oud-Wormerveer (4 originelen en 42 kopieën), w.o. foto's van schilder P.Nagtegaal met schilders-werkplaats en sloop ervan, foto's Wormerveer 500, boeken 'Zaans namenlexicon', 'Wessanen, 1765-1940', 'Gebouwd in de Zaanstreek', 'de Wormerveerders en hun gemeenschap', programmaboekje Buurtvereniging Transvalia 75 jaar, ansichtkaart motorpassagierschip 'Koop-handel' Wormerveer, foto Alkmaar Packet, foto's Sluispad in winter 1996; **Fina Woud-Mastrandrea**, twee knipsel-en fotoboeken van Juf Bruinsma, blok-kendoos afkomstig van fröbelschool; **J. Bos**, vier dozen kranten (1998-2003); **P. Verhoeven** (Heerhugowaard), docu-map pand Zaanweg 61 met gegevens periode 1837-1965; **Han Scheltus** (Krommenie), ledencontributielijst buurtvereniging Transvalia (± 1946/1947); **Piet ten Broek**, 100 cent spaarkaart; **Antoon de Vries**, lot verloting Arbeiders - Toneel Vereniging 'Uit Eigen Kring' (1936), documentatie heropening kruideniersbedrijf Goudastraat 36 incl. advertentie (1939), PEN (1939) over verstrekking strijkijzers t.g.v. ondertrouw, vakantiesluiting kruideniers 1966, lot Gem. Zangver. 'Zanglust', zakje voor suikerswerks, ontvangstbewijs consumentenbonnen voor grutterwaren (1941), lot t.b.v. kindertzangvereniging 'De Kleine Stem', ontvangstbewijs voor zeep (1941), bon ingeverde metalen (1941), doc. inz. Luchtbeschermingsdienst Wormerveer, Vordering tot opkomst bij bominslag (1942) en 2 andere vorderingen, aanstelling lid Blokploeg 10 (1942), Dagblad voor Noord-Holland (4-5-1945); **Cor Bakker** (Duitsland), zeer veel persoonlijke memento's o.a.: tegeltje smuiger Hennepad 40, foto opa Nikolaas Bakker en Grietje Windhouwer (Hennepad 40), loodzetsel naam Cor Bakker van drukkerij Meyer, verlovingskaart (1953) en trouwkaart (1957) Dirk Glandorf & Jakoba Johanna (Cobie) van Asselt, bladwijzer boekhandel Spaander, zwemdiploma 'Het Zwet' (1942), Promena Boon kerstkaart (1964), document paspoort ophalen à f 8,- (1954), lidmaatschapskaart Gymnastiekvereniging '1940', diploma Nederlandsch Gymnastiekverbond voor Gelidsverdeling (1944), brief collega's Promena Boon voor 20ste verjaardag (1951), verhuiskaart naar Duitsland, knipsel Telefoon-theekransje (per ongeluk telefonisch vergaderen bij div. bedrijven in Wormerveer), oproepkaarten gemeenteraadsverkiezingen Wormerveer

(1958), brief over legerdienst (1956), kranten o.a.: 10 stuks De Typhoon uit februari 1952 en krantenartikelenreeks 'Zaanstreek in bezettingsjaren' door W. Swart, rapport ULO Wormerveer (1943-1946), schoolboekje school C (1937-1943), foto's (repro) uitstapje School C, (Beukenweg ca. 1937/38), 5^e klas School B ULO Goudastraat (1943), ULO Goudastraat 1946, opstel over hongerwinter (1945/46), bedankkaartje bij trouwen van Van Ederen en De Louw; mevr. **G. Heine-Lasage**, (kopie) Gemeentegids Wormerveer 1941 met beroepenlijst; **Siem Groot** (W-Knollendam), blikje W.J. Boon, foto auto bode Rol door het ijs bij Marken en artikel hierover (1929); **D. Floor**, foto personeel Wessanen & Laan t.g.v. 25-jarig jubileum Meester (1930) met twee negatieven; **G.J. Scholtens** (Krommenie), Pette's cactus album (met folder, ruilformulier en wenken voor het oplakken); **D. Tober**, drie ansichtkaarten Zaanweg met oude Zaanbrug en kolenlosplaats gasfabriek, acht foto's Zaanweg o.a. uit 1937, 'De Zaanstreek in droeve en blijde dagen 1940-1945', '35 jaar *spoiten* 1947-1982 Vrijwillige Brandweer Vereniging Cacao De Zaan', 'Wessanen 1765-1940', foto's, notariële akten en kwitanties van pand Zaanweg 62/pand Weverstraat, correspondentie van de Amsterdam en Noord Holland Electric Tramweg Mij. over aankoop stuk grond aan de Zaan t.b.v. spooraanleg ca.1906; mevr. **Stevens**, diverse foto's sloop huizen voor nieuwbouw van o.a. silo fabriek Wessanen 1937 en sloop silo 1985; **Margreet Koeman**, ca. 500 dia's van Wormerveer; **J. Eggers**, druklicha met tekst: 3^e lustrum 1919-1935 feestuitvoering WTG; mevr. **Glijnis** (Krommenie), diverse knipsels, 2 foto's van Wessanen meelfabriek; **Tom Tulleken**, bordje Scholieren Waterpolotoernooi 1974 OZZN 'de Watering'; dhr. **Van Noord**, BB helm van oud-burgemeester Hille uit de Tweede Wereldoorlog; **G. Bethlem** (Spaarndam), 'De Coentunnel' (bijlage De Typhoon 18 juni 1966), extra editie De Typhoon van 6 juli 1966, Het Parool van 18 juni 1966; **P. Boelens**, 3 luchtfoto's complex Wessanen (Meneba) Noorddijk en kantoor Wormer; mevr. **van Krochten**, boekje 'Wandel maar stillekens achter hem aan', in memoriam Carel van Venetië, dominee te Wormerveer van 1947-1970 + vijf preken, tekeningen nieuwbouw Marktplaats 1995; **K. Kruiver**, kalender GVB t.g.v. 75-jarig bestaan, boekje 100 jaar Wormerveersche Stoomspuit, boekje 50 jaar parochiekerk, diverse foto's en 2 ansichtkaarten (Stoomspuit en Garage Zwart), stamboom familie Kruiver, poster St. Wormerveersche Stoomspuit (2 versies); **P. de Jong** (Krommenie), kunstobject ter nagedachtenis aan ketelexplosie in 1970 bij cacao-fabriek Boon; mevr. **A. Gorter-Bus**, boek 'De geschiedenis van een smederij' (Gebr. Klinkenberg), negen boeken van Cor Bruijn; **Egbert Barten**, twee foto's van

Gebr. Klinkenberg ca.1925; **Pierre J.C.M. Janssens** (Heemskerk), 2 mappen met allerlei krantenartikelen, afbeeldingen, brochures; **Carolien de Jong**, twee boeken over de Molukken; mevr. **Molenaar** (Akersloot), diverse boeken o.a. van Boorsma 'Oud Zaans molenleven', 'De molens der familie Honig', 'Een molen-vriend', G.D.J. Schotel 'Zeden en gebruiken in de Zaanstreek', gids Ned. Herv. Gemeente te Wormerveer, plattegrond Zaanstreek (1953), G. Oosterbaan, 'De Tweeling in de Ban'; mevr. **G. Emmer-De Boer**, jubileumnummer De Zaanlander i.v.m. 100-jarig bestaan, map gemaakt voor relaties t.g.v. de opening van de Prins Clausbrug, foto brandweer met nieuwe spuit (1987); **G. Komen**, archiefstukken Wessanen Toneelvereniging, archiefstukken Wessanen Ontspanningscentrum, herdenkingsuitgave W.K.F. nieuws t.g.v. 200-jarig bestaan Wessanen (1965), jubileumboekje 50-jaar LTV Wessanen (1937-1987); mevr. **C. Stam**, archiefstukken Hercules Hebe (o.a. foto's, krantenknipsels, programmaboekjes, vlaggen, films, spandoek, gypakjes); **D. Bloemraad**, boek Boorsma 'Duizend Zaanse Molens'; **Klaas Spaander** (Australië), boek Piet Bruijn 'Aan een kronkel in de Zaan', Wormerveer in oude ansichten (2 delen) en diverse andere boeken, CD-rom met informatie en foto's over de familie Spaander; mevr. **Duits-Corell**, div. knipsels o.a. over politie 1907, Typhoon Wijk te Kijk (1982) over Wormerveer-Zuid, document koelkastenactie t.b.v. huurders van De Arbeid; **R. Zwart**, Bescheidiging 11 augustus 1943 afgegeven door C. Aten t.n.v. Hendrik Zwart; mevr. **A. van Hoogstraten**, foto badmeesters Pet en Spreeuw, tekeningen St. Pieterspad en Zaanweg ca. 1900; mevr. **N. Rep** (Hoorn), ansichtkaarten van Wandelweg en Krommenieërweg, foto's van Harmonie 'Ons genoegen' (1923), Bedrijfsbrandweer (1947) en personeel van Erve H. de Jong (1939), schoolfoto's Fröbelschool Noord (1903) en School C1, statuten en huish. reglement Harmonie 'Ons genoegen' en bewijs van lidmaatschap J. Schaap (vanaf 1923), bewijs van aanstelling J. Schaap bij brandweer Wormerveer (1893), (krantenknipsel) gedicht van T. Boot 'Aan Wormerveer'; mevr. **De Boer**, (molenansichtkaarten in mapje) 'Door wind gedreven'; **Rob de Jong**, video van film Cor Bakker over Wormerveer in de jaren zeventig; mevr. **F. Tump**, krantenknipsel interview beroepsvisser Dirk Wals (1970); **Werkgroep Historie West-Zaandam** (via M. Berends), 4 foto's familie Hoogendijk (Delistraat); **J. van Nieuwenhuizen** (Krommenie), diverse oude krantenartikelen, zakje van fa. Roskam-Booy (handwerken en hoeden, Krommenieërweg 10b); **Historisch Genootschap Crommenie** (via Cor Smit), diverse foto's van branden in Wormerveer, 1^e en 2^e druk liederenbundel GVB, programmaboekje 15-jarige GVB;

(speciaal ter gelegenheid van de HVW-jaardag in januari 2004 schreef Diet List-Hildering het onderstaande gedicht)

De Zaan.

Kind van wind en water,
het leven gekregen van oermoer het IJ.
Soms is zij woest en grauw,
woeste witte kuifjes dragend.
Dan weer de roerloze spiegel,
haar deftig kleed met kantjes
zien latend.

Ze is door ons gekluisterd
met de kunstheids gordel van sluizen,
stijve boorden en dammen
van knollen en stammen,
bewegend tussen Uitgeestermeer en het IJ.

Ze is geen rivier, geen beek,
maar het merg en de ruggegraat
waar ons leven zich omheen vouwde.
Altijd vlijtig, geduldig dragend
elke boot en iedere vracht.

Niemand sloeg acht op dat oude veer
dat geduldig voer
tussen Wormer en de Noorderdijk.
Voor de kerk en markt of te warskip,
bij opoe of tante en vriendin.
Altijd naar de overzij, altijd varend, heen en weer,
en altijd kostte het een oortje of een duit.

Toen die paar vissertjes en die enkele boer
het hoog in de bol kregen en in groot vertrouwen
zomaar een eigen gebedshuis,
met de daarbij behorende kroeg,
vroegen en kregen,
kwam men gezwind
een paar huisjes bij het kerkje bouwen.

Met allemaal een bedstee, waaruit
vele kinderens kwamen rollen,
hele zolders vol, dat kwam van het bidden
en niet uit de bloemkolen of ooievaar.
Met de vaders zwoegend op de molens,
het klokje rond en met windje mee,
zo was "bijna" iedereen tevree.

Toen kwamen de Spanjaarden langs,
zo ook de Fransen en als laatste nog de Duitsers.
Allen keken naar ons vruchtbare plekje en namen
wat van onze spullen mee.
Als dank lieten ze allemaal wat zaadjes achter,
wij zaten er niet mee.

Er kwamen grote schuren en pakhuizen,
nog later de fabrieken, en Wormerveer
groeide uit tot twee volle borsten
langs de Zaan, behoorlijk in bedwang
gehouden door de ijzeren baleinen van het spoor.
met een pronte gleuf gevormd door de Stationsstraat.
Eén borst was de Zuid en één borst was de Noord.

Die van de Zuid werkten ook wel hoor,
maar altijd in het knappe pak met witte boord en hoed,
die van de Noord in Manchester pilow en pet.
De symbiose van de sigaar en het sjekkie,
van de hoed en de pet, van de cognac en de jenever.

Samen maakten ze een dorp groot,
met een eigen burgemeester, weeshuis en brandweer.
Met dokters, die nog dag en nacht voor de burgers
klaar stonden,
en één strenge rijksveldwachter.
Voor het echie kregen we een postkantoor,
een station en een eigen dodenakker.

Een dorp waarin een ieder zijn plek had
van hoog tot laag.
Natuurlijk is dat een kastesysteem, heimelijk
jawel, dat is waar, want Zuid vree nooit met Noord
en Noord moest niks van die kouwe kak hebben.
Vooroordelen en discriminatie heet het nu.
Haha, niks nieuws, soort zoekt soort, zei opoe altijd.

De Zuid kreeg de Franse school,
de Marechauseekazerne en Plein 13,
de Noord had de Jonge Prins en het poppenschooltje
van Juf Bruinsma, met echte w.c.tjes van wit porselein.
Daar werd gezongen bij de piano en matjes gevlochten.

In de Jonge Prins werd niet alleen een borrel gedronken
maar ook gezongen, gedanst, toneelgespeeld,
getoeterd en niet te vergeten het allerbelangrijkste
de PAUZE, waar Noord en Zuid elkaar op
neutraal terrein ontmoetten en het gezellig was.
Voor een kopje koffie moest je langs vele dikke
buiken en borsten wringen. Het gaf een heel intiem en
één familie gevoel.

Toen alles in orde was en iedereen
tevreden, werden we verkocht, niet aan de
hoogste bieder maar aan de grootste mond, met
de grootste honger, Zaandam.
Nou, dat werd meteen als eerste opgeknappt en werd zo
smakeloos, dat niemand er meer weg mee weet.
Ondanks het harde werken van de Wijkraad
werd Wormerveer vergeten.

Toen werd Wormerveer 500 jaar en
zoals dat gaat begint er iets te gloeien
en te bloeien, en gaan er bellen rinkelen
en kwartjes vallen en er ontstond een groep.
De Wormerveeders kregen een feest en
baarden een nieuwe vereniging:
Historische Vereniging Wormerveer.

Meteen een gezond en bloeiend gezelschap,
met vele interesses en vele goede voornemens,
en veel liefde en respect voor dat wat achter ons ligt.

Bedankt en niet teveel kaponnes krijgen,
geen elitair clubje worden en niet naast je schoenen gaan
lopen.
Doe maar gewoon, dat vinden Wormerveeders leuk.

(De groeten van Diet, december 2003)